

ЛЮБИВИЙ Ярослав Валерійович,
доктор філософських наук, професор,
провідний науковий співробітник
Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ У ЗРОСТАННІ РОЛІ Й ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Соціальні мережі з'являються тоді, коли той чи інший індивід, виходячи з власних інтересів та мети, приєднуються до вже існуючої мережі, або намагається створити та створює цю мережу з власної ініціативи у своєму найближчому соціальному оточенні або публічному просторі. Людина народжується й виховується у найближчому родинному оточенні, що і є вже її первинною природною соціальною мережею. Але з певного віку людина активно приєднується до більш широких суспільних зв'язків, важливою складовою яких є публічні соціальні мережі. В авторитарних та тоталітарних системах суспільні мережі значною мірою придушуються та руйнуються ієрархічно вибудованою владою або криміналітетом.

Мережеві соціальні зв'язки у реально функціонуючому суспільстві не можуть існувати у «чистому» вигляді і є невіддільними від владно-ієрархічних. У реальному суспільстві може бути лише різна пропорція співвідношення владного впливу горизонтальних, мережевих зв'язків – з одного боку, та вертикальних, ієрархічних – з іншого.

Суспільні мережі можуть бути самими різноманітними. Це можуть бути інфраструктурні мережі, мережі виробництв, торговельні мережі та мережі фінансових установ, навчальних закладів, установ культури тощо [2; 3]. Суспільні мережі пронизуються соціальними мережами у вузькому значенні як взаємовідносинами між членами соціуму, що мають різні економічні, владні та культурні статуси та різноманітні ідентичності.

В умовах зростання інтенсивності та щільності комунікаційних потоків у сучасному суспільстві, мережеві структури самоорганізуються як спонтанним чином, так і за певним, узгодженим між учасниками мережі композиційним планом, який передбачає умови членства у мережі. Хоча і в тому, і в іншому разі члени мережі відрефлексовують власні інтереси та мету участі у даній мережі. Характер цих самоорганізаційних процесів у мережі визначається параметрами порядку, закладеними в нормах та правилах взаємодії членів даної мережі.

Інформаційна мережа Інтернет сприяє самоорганізації середнього класу, консолідації громадянського суспільства, дискурсивному формуванню актуальних трендів суспільного розвитку, розгортанню діяльності, спрямованій на захист соціальної справедливості, прав людини та ствердженню її гідності. В добу індустріалізації, особливо у розвинутому індустріальному суспільстві, мережі міжнародних матеріальних потоків, переміщень людей та потоків інформації стають значними. В інформаційному постіндустріальному рефлексивному суспільстві роль та значення мережі інформаційних потоків суттєво зростає, що сприяє певним синергетичним ефектам прискореного виникнення нової якості процесів. Проте, реальне розв'язання суспільно-політичних проблем здійснюється не у віртуальній реальності, а концентрацією й організованими діями критичної маси громадян у певних важливих місцях соціального простору. Це продемонстрував другий Майдан, завдяки якому Україна робить суттєвий внесок у розвиток самоорганізаційних мережевих процесів сучасної цивілізації.

Мережі є досить гнучкими та досить стійкими. Над об'єктивними мережами суспільних відносин надбудовуються і, відповідно до певних параметрів порядку (властивостей каналів мереж), організуються соціальні структури й соціальні інститути з певними управляючими центрами. В здоровому суспільстві мережі взаємодій та взаємовідносин є первинними та визначальними щодо інститутів та соціальних структур аналогічно до того як соціальна самоорганізація є первинною стосовно соціальної організації. У випадках, коли у авторитарних та тоталітарних соціумах соціальна організація придушує соціальну самоорганізацію, суспільство втрачає значну частину власного інноваційного потенціалу і стає неконкурентоспроможним.

Через одних і тих же соціальних суб'єктів можуть проходити безліч соціальних мереж – виробничих, фінансових, культурних, – що породжує множинність ідентичностей. Однак, і самі мережі можуть відрізнятися одна від одної «чисто математичними» властивостями. Вони можуть бути мережами великої й малої інтенсивності; одномірними й багатоярусними; з відкритим та з вибіркоким доступом; місцевими, регіональними та глобальними; постійно існуючими та спонтанно виникаючими [2; 3]. Однією з суттєвих характеристик мереж є їхня ризоматичність, відсутність жорсткого централізованого підпорядкування єдиному центру, що робить їх надзвичайно стійкими й «живучими». Всередині державних інституцій можуть бути неформальні корупційні мережі, що робить ці інституції непрацездатними, руйнує їхню функціональність. Громадянське суспільство має право на утворення неформальних мереж, державні інституції такого офіційного права не мають.

Не державний апарат має контролювати суспільство, а суспільство має контролювати державний апарат.

На відміну від бюрократизованих ієрархічних форм, мережі є гнучкими й ефективними, вони децентралізують виконання й розподіляють прийняття рішень [3]. При виробленні й прийнятті рішень учасниками мережі, всі вони, в міру власної обізнаності й компетентності, роблять відповідний внесок у його прийняття. При виконанні рішень учасники мереж беруть на себе ініціативу творчого їх виконання при сприянні партнерів по мережі. Діяльність, що включена в мережу є більш конкурентоспроможною ніж та, що в мережу не входить і з часом всі, або майже всі, види діяльності приєднуються до мереж.

В роботі комп'ютерних інтернет-мереж мережеве співтовариство (network community) [4] дотримується певних правил встановлених по замовчуванню конклюдентним шляхом. На форумах припускається полеміка, що сприяє виробленню загальних цінностей, стратегії та конкретних цілей поточної діяльності того чи іншого мережевого співтовариства. Але коли який-небудь член мережі нав'язує сторонні цілі, що відволікають увагу співтовариства від головних завдань, він відходить на периферію уваги даної громади. Щодо різноманітних тролей та «засланих казачків», що навмисно по тій чи іншій причині заважають діяльності співтовариства, застосовуються певні узгоджені прийоми ігнорування та вилучення з мережі. Як зазначають О.Бард та Я.Зодерквіст [1], деякі мережі встановлюють певні ексклюзивні правила, що відкривають доступ до мереж обраним, найбільш кваліфікованим особам, які мають корисні для мережі інноваційні ідеї. Іноді для доступу в ту чи іншу ексклюзивну мережу встановлюється пароль.

Але якщо йдеться про публічні мережі з відкритим доступом, то лідерами думок стають особистості, що пропонують найбільш аутентично виражені для екзистенції членів мережевого співтовариства цінності, найкраще розроблені стратегії діяльності. Частіше за все, лідерів думок є декілька, і лідерська група може постійно поповнюватися новими членами, в залежності від інноваційності та реальності практичного втілення їхніх ідей. Якщо діяльність Інтернет-співтовариства доповнюється паралельним використанням засобів масової інформації, то його вплив на суспільство стає ще більш дієвим. Щоб мати високий рейтинг, менеджери ЗМІ вишукують лідерів думок у соціальних інтернет-мережах і запрошують їх до теле- та радіопрограм. Разом з тим, слід мати на увазі, що власники ЗМІ фільтрують інформацію відповідно до своїх кланових інтересів. Однак вони не можуть ліквідувати комунікацію в мережах тому, що самі розміщують у цих же мережах важливу для них рекламу [1]. Насправді, лише самовибудовані електронні мережі можуть виражати інтереси

та цілі середнього класу, та його ядра – креативного класу, що є носієм інноваційного розвитку.

Список літератури:

1. Бард А. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма. [Перевод с шведского языка]. – / А.Бард, Я.Зодерквист – СПб, Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. – 232 с.
2. Князева Е.И. Сетевая теория в современной социологии / Е.И.Князева // Социология. – 2006. – № 2. – С.82-88. [Электронный ресурс], rus. - RUMARS-sclg06_000_002_0082_1. - Фундаментальная библиотека Белорусского государственного университета. - № 2. - С. 82-88. – sclg06_000_002_0082_1, 2, 82-88
3. Назарчук А.В. Сетевое общество и его философское осмысление / А.В. Назарчук // Вопросы философии №7, 2008. – С. 61-75.
4. Kollanyi B. Social Networks and Network Society. / B.Kollanyi, Sc.Molnar, L.Szekely. – Budapest, Leonardo da Vinci, July 2007. – 29 p.

РАСКИНА Елена Юрьевна,
доктор филологических наук,
научный сотрудник Международного
гуманитарно-лингвистического института (Москва)

**КУЛЬТУРНО ОКРАШЕННОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ КАК ОДНА ИЗ
ФОРМ ИСЦЕЛЕНИЯ ИСКУССТВОМ
В ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВЕ Н.С. ГУМИЛЕВА**

Путешествия, наполненные особым культурным и религиозно-философским смыслом, могут выступать в качестве одной из форм арт-терапии. Так происходит, если из путешествия художник (в широком смысле этого слова) привозит новые ощущения, ароматы, звуки, тайны, и особенно если путешествие представляет собой паломничество, странствие к сакральным центрам земли. Именно такие культурно, религиозно и философски окрашенные путешествия встречаем мы в жизни и творчестве великого поэта Серебряного века Н.С. Гумилева. А. Ахматова считала, что в своих путешествиях Н.С. Гумилев искал таинственную золотую дверь, под которой можно подразумевать вход в некое сакральное пространство, в райский сад. Но